

Шевченко Михайло Олександрович,
аспірант кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ТИПОВА СЛІДОВА КАРТИНА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ЧИ ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Сліди, що залишаються після незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами, є важливим джерелом інформації для встановлення обставин цього кримінального правопорушення. Вони дають змогу визначити спосіб проникнення до сховищ або приміщень, якими саме знаряддями або технічними засобами користувався правопорушник, а також з'ясувати подальші дії щодо переміщення, приховування чи підготовки викрадених предметів до використання.

Взаємозв'язок між виявленими слідами та способом учиненого вказаного кримінального правопорушення дозволяє ефективно аналізувати отриману інформацію: від дослідження матеріальних слідів можна перейти до розуміння механізму незаконного заволодіння, а знання можливих способів учинення цього правопорушення допомагає прогнозувати місця й характер нових слідів. Такий комплексний підхід є ключовим у криміналістичній методиці та забезпечує системність і повноту розслідування.

Термін «слідова картина» у криміналістиці вперше запропонував М. В. Салтєвський, який визначив її як наслідок вчинення злочину та один із ключових елементів криміналістичної характеристики злочинів. Він підкреслив, що це поняття є умовним і близьким до термінів «слідова обстановка» або «інформаційне середовище», включаючи як матеріальні, так і ідеальні відображення [1, с. 120]. Таким чином, «слідова картина» є абстрактною моделлю слідів злочину, які проявляються у матеріальному середовищі внаслідок його вчинення. Сліди злочинів, пов'язаних із використанням влади чи службового становища, відіграють ключову роль у процесі розслідування. Вони надають як інформацію з криміналістичних характеристик, так і докази, які є об'єктом професійного

дослідження слідчими, експертами. Поєднання цих джерел дозволяє створити ефективні методики та програми для розкриття злочинів, враховуючи їх специфіку, способи вчинення та індивідуальні особливості злочинця [2, с. 43].

У випадках злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним заволодінням вогнепальною зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами, основними носіями слідів також є фізичні особи – як самі правопорушники, так і можливі очевидці чи потерпілі.

Типова слідова картина такої протиправної діяльності може бути різноманітною:

1. Сліди на тілі та одязі правопорушників: подряпини, забруднення, частки мастильних матеріалів, металеві мікрочастинки, сліди носіння чи перенесення зброї або вибухових речовин.

2. Вербальні сліди: показання свідків, розмови між учасниками, погрози чи вимоги, що супроводжували заволодіння зброєю.

3. Трасологічні та інші матеріальні мікросліди, які можуть переноситися на людину – пил, частки упаковки боєприпасів, залишки вибухових речовин, сліди мастила, характерного для конкретних зразків зброї.

4. Речі потерпілого або суб'єкта злочину – елементи одягу, взуття. Одяг і взуття осіб, причетних до незаконного заволодіння зброєю чи вибуховими речовинами, можуть містити важливі сліди, що відображають механізм учинення вказаного кримінального правопорушення. На тканині можливі розриви, деформації, пошкодження волокон, які виникають під час проникнення в охоронювані приміщення, подолання перешкод або контакту з жорсткими частинами зброї та тари для боєприпасів. Також можуть виявлятися сліди мастильних матеріалів, кіптяви, металеві мікрочастинки, частки вибухових речовин чи упаковки. У деяких випадках забруднення на одязі може відтворювати форму або структуру поверхні предметів, з якими контактувала особа (наприклад, сейфів, металевих контейнерів, засобів зберігання зброї).

5. Предмети навколишнього середовища – пляшки, залишки цигарок, частини ґрунту, фарби, мастила тощо. У ході незаконного заволодіння зброєю та боєприпасами злочинці нерідко залишають сліди у навколишньому середовищі. Це можуть бути пляшки, недопалки, обривки пакувальних матеріалів, частинки ґрунту, фарби

чи мастила, які переносяться з місця злочину або зі сховища зброї. Такі предмети допомагають встановити маршрут пересування злочинців, спосіб проникнення, використані інструменти та можливі місця підготовки.

6. Документи – письмові чи інші матеріали, що можуть бути доказами. Документи є одним із найінформативніших джерел доказів під час розслідування незаконного заволодіння зброєю. До цієї категорії належать: службові та облікові документи, що містять дані про рух зброї, боєприпасів або вибухових речовин; електронні файли, аудіо- та відеозаписи, фотографії, які можуть фіксувати підготовку чи здійснення вказаного кримінального правопорушення; відображення телефонних переговорів, електронні повідомлення, що свідчать про змову, координацію дій або спроби приховати викрадену зброю; записи з камер спостереження, дані з мобільних телефонів, комп'ютерів, які дають змогу встановити перебування підозрюваних у певному місці, їх переміщення, комунікацію між ними (технічні засоби фіксації інформації відіграють ключову роль, оскільки дозволяють відтворити події, підтвердити чи спростувати показання учасників та забезпечити доказову базу для встановлення всіх обставин незаконного заволодіння зброєю).

Отже, слідова картина, що залишається після незаконного заволодіння вогнепальною зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами, становлять комплекс цінної інформації, яка дозволяє відтворити механізм учинення кримінального правопорушення, встановити причетних осіб та виявити приховані обставини події. Речі суб'єктів кримінального правопорушення, предмети навколишнього середовища та різноманітні документи (від матеріальних носіїв до електронних), разом формують доказову базу, що дає змогу органам досудового розслідування послідовно й об'єктивно аналізувати всі етапи протиправної діяльності. Саме комплексне дослідження цих слідів забезпечує не лише встановлення факту незаконного заволодіння зброєю, а й виявлення способу, умов, мотивів та можливих співучасників, що дозволяє ефективно організувати подальші розшукові дії та дозволяє досягти повного, всебічного та неупередженого розслідування.

Список використаних джерел

1. Салтевський М. В. Навчально-довідковий посібник з криміналістики. Салтевський М. В., Лукашевич В. Г., Глібко В. М. К. : ВПЮЛ, 1994. 180 с

2. Алексеев О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 278 с.

Шевчук Єлизавета Віталіївна,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Атаманчук Володимир Миколайович,

завідувач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БІОМЕТРИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СПЕЦІАЛІСТАМИ-КРИМІНАЛІСТАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Актуальність використання біометричних технологій спеціалістами-криміналістами зумовлена зростанням потреби у швидкій та точній ідентифікації осіб у сучасних умовах. Біометричні технології у діяльності спеціалістів-криміналістів розглядаються як сукупність методів та засобів, спрямованих на ідентифікацію особи за допомогою унікальних фізіологічних та поведінкових характеристик [2, с. 156-159]. Вони ґрунтуються на науково обґрунтованих параметрах, таких як відбитки пальців, особливості будови обличчя, райдужної оболонки ока, голосу чи геометрії долоні. Застосування таких технологій дозволяє значно підвищити точність та швидкість процесів встановлення особи, що має вирішальне значення під час розслідування кримінальних правопорушень.

Біометричні методи дозволяють визначати особу за унікальними фізіологічними та поведінковими ознаками, що мінімізує ймовірність помилок. Застосування таких технологій є особливо важливим під час розслідування кримінальних правопорушень, встановлення особи загиблих та пошуку безвісти зниклих людей. Інноваційні системи сканування відбитків пальців, розпізнавання обличчя та аналізу ДНК дозволяють швидко та достовірно встановити інформацію про особу людини.